

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 586/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného Mgr. PhDr. Zuzanou Tománkovou Mikovou, PhD., MPH, advokátkou, Šancová 10, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-7C/18/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-7C/18/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B1-7C/18/2020 konal bez zbytočných prieťahov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **2 200 eur**, ktoré **je** mu Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyni do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľa

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným postupom mestského súdu. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať, a tiež navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie 8 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 586/2024-12 zo 7. novembra 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 6. apríla 2020 na mestskom súde (pôvodne na Okresnom súde Bratislava I) žalobu o ochranu osobnosti proti Sociálnej poisťovni, a.s., a [REDAKOVANÉ]. Žalobu odôvodnil tým, že žalovaný 2 ako poslanec Národnej rady Slovenskej republiky zverejnil sťažovateľove údaje o zdravotnom stave, ktoré neoprávnene unikli z databázy Sociálnej poisťovne.

4. Sťažovateľ podrobuje mestský súd kritike, keď ani po štyri a pol roku nebolo nariadené pojednávanie, teda ani nebolo vykonané dokazovanie. Mestský súd počas uvedenej doby vykonával administratívne úkony spočívajúce v preposielaní jednotlivých vyjadrení stranám konania.

5. Podľa názoru sťažovateľa napadnuté konanie nemožno považovať za zložité, navyše v situácii, ak do konania predložil všetky potrebné dôkazy. Svojím konaním neprispel k jeho zbytočnému predĺženiu. Namietá nečinnosť mestského (okresného) súdu, ktorý ani po štyri a pol roku nebol schopný otvoriť prvé pojednávanie. Zmeny v organizácii práce súvisiace s reformou súdnej mapy či personálne otázky nepovažuje za také dôvody, ktorými by mohla byť ospravedlnená dĺžka nečinnosti mestského súdu v napadnutom konaní.

6. Výšku požadovaného finančného zadostučinenia sťažovateľ odôvodňuje jednak samotnou nečinnosťou mestského súdu a jednak významom žaloby pre jeho osobu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

7. Z vyjadrenia predsedníčky mestského súdu doručeného ústavnému súdu 29. novembra 2024 vyplýva, že prekážky na strane súdu mohli vzniknúť v súvislosti s pandémiou COVID-19 v období rokov 2020 až 2022 a realizáciou sťahovania v súvislosti s reformou súdnej mapy v období od apríla do septembra 2023. Okrem toho predsedníčka mestského súdu poukázala na nedostatočný počet sudcov a ostatných zamestnancov súdu, čo má vplyv na rýchlosť vybavovania reštančných spisov. V závere uviedla, že pojednávanie je v napadnutom konaní nariadené na 5. február 2025.

8. V okolnostiach danej veci ústavný súd z dôvodu hospodárnosti konania vyjadrenie okresného súdu nezaslal na repliku sťažovateľovi. Skutkový stav veci v súvislosti s posúdením porušenia sťažovateľom označených práv, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti a vyjadrenia mestského súdu, nie je sporný.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

11. Predmetom napadnutého konania je žaloba o ochranu osobnosti. Napadnuté konanie tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Z vyjadrenia predsedníčky mestského súdu ani z predloženého spisu nevyplývajú také okolnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania.

12. Z predloženého spisu vyplýva, že mestský súd (predtým okresný súd) už od podania žaloby v apríli 2020 nekonal plynulo. Až 17. marca 2022 bola právnej zástupkyni sťažovateľa doručená výzva na doplatenie súdneho poplatku a následne v priebehu roka 2022 mestský súd zabezpečoval úkony súvisiace s preposielaním jednotlivých vyjadrení strán sporu. Posledný pokyn na doručenie vyjadrenia evidovaný na č. l. 431 je z januára 2023. Od uvedeného času až do 19. novembra 2024 sa v spise nenachádza žiadny úkon súdu smerujúci k prejednaniu sťažovateľovej veci. Prvé pojednávanie v napadnutom konaní bolo pokynom z 19. novembra 2024 nariadené na 5. február 2025.

13. Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti v súvislosti s pandémiou COVID-19 uviedol, že nemôže nevziať do úvahy aj okolnosti pandémie a s ňou spojených obmedzení, ktoré sa významne dotkli aj výkonu súdnictva. Ani to však nezabavuje všeobecné súdy povinnosti pokúsiť sa využiť efektívne všetky dostupné procesné prostriedky na ukončenie konania v prvej inštancii meritórnym rozhodnutím (IV. ÚS 518/2020). Ústavný súd tiež konštatoval, že ani epidemiologická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020).

14. Pandemická situácia v úvodnej fáze napadnutého konania nebola prekážkou pre procesné úkony súdu súvisiace so zabezpečením potrebných vyjadrení sporových strán, čím by konanie bolo pripravené pre uskutočnenie pojednávania a meritórneho rozhodnutia. Mestský, resp. okresný súd tak bol bezdôvodne nečinný už v úvode napadnutého konania počas dvoch rokov.

15. Po zabezpečení potrebných vyjadrení bol mestský súd naďalej nečinný od januára 2023 až do novembra 2024. Obranu mestského súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť prieťahy v konaní, ústavný súd so všeobecným odkazom na svoju ustálenú judikatúru nemohol akceptovať. Vysoká zaťaženosť sudcov či jednotlivých súdnych oddelení nemôže byť na ťarchu strán sporu (účastníkov) a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci samej.

16. Možno tak uzavrieť, že celková dĺžka trvania súdneho sporu na súde prvej inštancie vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote a že nesústreďným postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k neprimeraným prieťahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku).

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku).

IV.

Primerané finančné zadost'účinenie

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'účinenie, ak o to požiadal. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznanie primeraného finančného zadost'účinenia 8 000 eur s poukazom na celkovú dĺžku a citlivosť napadnutého konania.

19. Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'účinenia.

20. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, správanie sťažovateľa a postup súdu bolo sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadost'účinenie 2 200 eur, ktorého nesústreďný prístup viedol k tomu, že vec sťažovateľa nie je v prvej inštancii rozhodnutá ani po viac ako štyroch rokoch od začatia konania. Ústavný súd prihliadol na to, že sťažovateľ sa nepokúsil upozorniť predsedníčku mestského súdu (a skôr predsedu okresného súdu) na zbytočné prieťahy. I keď je potrebné uviesť, že z pohľadu judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva takáto sťažnosť nie je účinným prostriedkom nápravy, na druhej strane prax potvrdzuje, že predsedovia súdov efektívne pôsobia na sudcov dotknutých namietanými prieťahmi.

21. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadost'účinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku).

V.
Trovy konania

22. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátkou. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti mestského súdu nahradiť sťažovateľovi v určenej lehote trovy konania na účet právnej zástupkyne (bod 4 výroku).

23. Výška náhrady 856,75 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) predstavuje 713,96 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu